

Dergi Anasayfası: [ATA Dergisi](#)

Avrasya Turizm Araştırmaları Dergisi

Journal of Eurasia Tourism Research

Journal Homepage: [JETouR](#)

Konaklama İşletmelerinde Covid-19 Salgınının Etkilerinin Değerlendirilmesi

Evaluation of the Effects of the Covid-19 Epidemic on Hospitality Businesses

Betül BULADİ ÇUBUKCU^{1,*}, İlknur ARSLAN²¹Asst. Prof., Department of Hotel, Restaurant and Catering Service Management, Social Sciences Vocational School, Atatürk University, Erzurum, Turkey²MSSc Student, Department of Tourism Management, Social Science Institute, Atatürk University, Erzurum, Turkey

M A K A L E B İ L G İ S İ

Ö Z

Araştırma Makalesi

Makale Süreci:

Gönderim : 9 Mart 2022
 Düzeltme : 13 Haziran 2022
 Kabul : 11 Temmuz 2022
 Yayınlanma : 31 Temmuz 2022

Anahtar Kelimeler:

Turizm
 Covid-19 Salgını
 Konaklama İşletmesi
 Kış Turizmi

Covid-19 salgını tüm dünyayı etkisi altına almış ve birçok sektörü derinden etkilemiştir. Turizm sektörü genel olarak krizler, savaşlar, hastalıklar, politik etkenler v.b. gibi dış etkenlerden çabuk etkilenen bir alandır. Dünya çapında yaşanan salgın doğal olarak turizm sektörünü önemli ölçüde etkilemiştir. Turizm sektörünün ana alanı olan konaklama işletmeleri bu etkiye maruz kalmıştır. Bu çalışmada, Covid-19 salgınının kış turizminde konaklama işletmeleri üzerinde etkilerinin ve işletme yönetimlerinin bu süreci atlama için aldıkları önlemlerin ve faydalandıkları desteklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmamızda Covid-19 salgınının kış turizminde konaklama işletmeleri üzerindeki etkisini incelemek için bir anket uygulanmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde tanımlayıcı verilere, ikinci bölümde Covid-19 salgınının işletmeler üzerindeki etkilerine yönelik ifadeler yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Covid-19 salgınına yönelik önlemler, destekler ve stratejilere yönelik sorulara yer verilmiştir. Yöneticilere yönelik bu anket uygulamasında işletmelerin tanımlayıcı verileri elde edilmiş, salgının konaklama işletmelerine yönelik etkileri belirlenmeye çalışılmış ve salgında işletmelerin aldığı önlemler değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda Covid-19 salgınının konaklama işletmelerini çeşitli boyutlarda etkilediği görülmüştür. Özellikle uluslararası müşteriler açısından olumsuz etkileri belirlenmiş, işletmelerin mali durumlarında bozulma ve genel olarak müşteri talebinde azalmalar olduğu ortaya konulmuştur. Çalışmada, salgın döneminde işletmelerin ekonomik olarak aldıkları önlemler olarak büyük oranda personeli kalıcı ve geçici işten çıkardıkları ve devlet desteklerinden faydalanma yoluna gittikleri belirlenmiştir.

[Avrasya Turizm Araştırmaları Dergisi](#) yayını [Bayram KANCA](#) tarafından [CC BY-NC-SA 4.0](#) ile lisanslanmıştır.

A R T I C L E I N F O

A B S T R A C T

Research Article

Article history:

Received : 9 March 2022
 Revised : 13 June 2022
 Accepted : 11 July 2022
 Available : 31 July 2022

Keywords:

Turism
 Covid-19 Outbreak
 Hospitality Business
 Winter Tourism

The Covid-19 epidemic has affected the whole world and has deeply affected many sectors. The tourism sector is generally an area that is affected by external factors such as crises, wars, diseases, political factors, etc. Hospitality businesses, which are the main area of the tourism sector, have been exposed to this effect. In this study, it is aimed to determine the effects of the Covid-19 epidemic on hospitality businesses in winter tourism and the measures taken by business administrations to overcome this process and the supports they benefit from. In our study, a questionnaire was applied to examine the impact of the Covid-19 outbreak on hospitality businesses in winter tourism. The questionnaire form consists of three parts. In the first part, descriptive data are given, in the second part, statements about the effects of the Covid-19 epidemic on hospitality businesses are given. In the third part, questions about measures, supports and strategies for the Covid-19 epidemic were included. As a result of the study, it was seen that the Covid-19 epidemic affected hospitality businesses in various dimensions. Negative effects were determined, especially for international customers, and it was revealed that there was a deterioration in the financial situation of the enterprises and a decrease in customer demand in general. In the study, it was determined that during the epidemic period, as the economic measures taken by the enterprises, they mostly dismissed the personnel permanently and temporarily, and they preferred to benefit from the state supports.

[Journal of Eurasia Tourism Research](#) by [Bayram KANCA](#) is licensed under [CC BY-NC-SA 4.0](#)

*Sorumlu yazar / Corresponding author

0000-0003-1535-3071 (B. BULADİ ÇUBUKCU), 0000-0001-6577-6211 (İ. ARSLAN)

betul.cubukcu@atauni.edu.tr (B. BULADİ ÇUBUKCU), mum_kardelen@hotmail.com (İ. ARSLAN)

1. GİRİŐ

Salgınlar, insanlık tarihinden bu yana var olarak ve süreç içerisinde değişik Őekillerde ortaya çıkarak tüm dünyayı etkilemeye devam etmektedir. Őimdiye kadar dünyayı etkileyen ve kitlesel ölümlere neden olan salgınların önemli iktisadi ve sosyal etkileri söz konusu olmuştur. Bu salgınlar sonrası iş gücü arzında azalma, gelir düşüklüğü, tasarruflarda azalma ve yatırımlarda düşüşler görölmüştür (Türk, Bingöl, & Ak, 2020). Son olarak 2019 yılının sonunda, Çin'in Wuhan şehrinde solunuma bağlı hastalığa neden olan yeni Koronavirüs-2019 (Covid-19) çok kısa sürede pandemiye dönüőerek, tüm dünyayı etkisi altına almıştır. Özellikle küreselleŐen dünyamızda sektörlerin çoğu bu pandemiden olumsuz etkilenmiştir.

Turizm sektörü Covid-19 salgınından etkilenen sektörlerin başında gelmektedir. Covid-19'un ortaya çıkmasından bu yana, uygulanan hareketlilik kısıtlamaları yerel, bölgesel ve küresel ölçekte görölmemiş düzeyde olmuştur. Çok sayıda topluluğun kapatılması ve sınır geçişlerinde büyük kısıtlamaların uygulanması, dünyada turizm ekonomisini neredeyse tamamen ortadan kaldırmıştır (Goodwin, 2020). Moody's (2020) tarafından oluşturulan küresel Covid-19 etki ısı haritasında konaklama, dinlenme ve turizm yüksek derece etkilenen sektörler arasında gösterilmiştir. Salgının kalabalık ortamlarda bulaş hızının yüksek olması önemli bir etkidir. Turizm faaliyetleri eğlence, başka yerleri gezip görme, seyahat, vb. gibi daha çok grup etkinlikleri ile yapılan faaliyetlerdir. Salgının en büyük kısıtlamaları özellikle ulaşım ve toplu alanların yasaklanmasıyla olmuş ve turizm sektöründe yaşanan olumsuzluklar da baş göstermiştir.

Türkiye'de Covid-19 salgınının etkileri tüm sektörlerde görölmektedir. Covid-19 salgını ile Türkiye ekonomisinde bazı sektörlerde negatif büyüme, ihracat ve ithalatın azalması, bütçe açığının artması, işsizlik oranlarının yükselmesi gibi farklı boyutlarda etkiler söz konusu olmuştur (Adığüzel, 2020). Turizm sektörüne baktığımızda, turizm sektörünün ana faaliyet alanlarından biri olan konaklama sektörü ekonomik olarak da turizm ekonomisindeki en geniş ve yaygın alt sektörü durumundadır. Konaklama işletmelerini, seyahat eden insanların öncelikle konaklama, ikincil olarak yeme-içme, eğlenme, dinlenme gibi ihtiyaçlarını karşılamak için faaliyetlerde bulunan işletmeler Őeklinde tanımlamak mümkündür (Sharpley, 2000). Türkiye'de 2020 yılında turizm gelirlerinde geçen yıla göre %65,1 azalış ve konaklamada geçen yıla göre %54,9 azalış kaydedilmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2020). Covid-19 salgınının turizm sektöründe, konaklama işletmeleri üzerinde olumsuz etkisi açık olarak görölmektedir ayrıca bu salgının etki derecesi ve etki alanları araştırmalara konu olmaktadır.

2. YAZIN İNCELEMESİ

Covid-19 salgını dünya genelinde etkili olan, yaşamın tüm alanlarını etkileyen bir salgın olarak karşımıza çıkmıştır. Sağlık Bakanlığının açıklamasına göre COVID-19 hastalığı, ilk olarak Çin'in Vuhan Eyaleti'nde aralık ayının sonlarında ateş, öksürük, nefes darlığı gibi belirtilerle gelişen, bir grup hastada yapılan araştırmalar sonucunda tanımlanan bir virüştür. Salgın insandan insana bulaşarak Vuhan başta olmak üzere diğer şehirlere ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin diğer eyaletlerine ve diğer dünya ülkelerine yayılmıştır. İlerleyen zamanlarda ölüm vakaları ortaya çıkmış, 7 Ocak 2020'de daha önce insanlarda tespit edilmemiş yeni bir Koronavirüs olarak tanımlanmıştır. Bu tarihten sonra hasta sayısı hızla artmış, sağlık çalışanlarında da hastalık görölmüştür. Hastalık, insandan insana bulaşma özelliği nedeniyle hızla yayılmıştır. Ülkemizde ilk COVID-19 vakası 11 Mart 2020'de saptanmıştır. Devam eden süreçte dünyada olduğu gibi ülkemizde de vaka sayılarında artış görölmüştür (T.C. Sağlık Bakanlığı, 2022).

Dünya Sağlık Örgütü, bulaşmayı önlemenin ve yavaşlatmanın en iyi yolunun, hastalık ve virüsün nasıl yayıldığı hakkında doğru bilgi sahibi olmaktan geçtiğini belirtmiştir. Ayrıca, önlemlerin en önemlilerini başkalarından en az 1 metre uzakta durarak, uygun Őekilde takılmış bir maske takarak ve ellerinizi sık sık yıkayarak veya alkol bazlı bir solüsyon kullanarak kendinizi ve başkalarını enfeksiyondan korumaktır Őeklinde sıralamıştır. Virüsün, enfekte bir kişinin ağızından veya burnundan öksürürken, hapşırırken, konuşurken, Őarkı söylerken veya nefes alırken küçük sıvı parçacıklar halinde yayılabileceği belirtilmiş, hastalık boyunca evde kalınması ve kişinin kendisini izole etmesi önerilmiştir (WHO, 2022)

İlerleyen zamanda, artan vaka sayılarından kaynaklı her ülke kendi önlemlerini almaya başlamıştır. Özellikle virüsün kolay bulaşıcılığından dolayı birçok ülke insan sirkülasyonu engellemek amacıyla ulaşım kısıtlamaları ya da yasakları, sokağa çıkma yasakları, maske takma zorunluluğu, sosyal mesafe, eğlence, cafe vb. toplu faaliyetlerin bulunulduğu mekanların kapatılması veya kısıtlanması gibi buna benzer bir çok önlem almış, virüsün daha çok yayılması engellenmeye çalışılmıştır.

Alınan bu önlemler bütün sektörleri olumsuz etkilemiş ve durma noktasına getirmiştir. Dünya genelinde yaşanan bu salgın tarım, bankacılık, ticaret, sanayi, sağlık, enerji ve turizm gibi birçok sektörü derinden etkilemiştir. Birçok işletme uzun süre faaliyet gösterememiş, üretim kısıtlanmış, kredi ödemelerinde tıkanmalar olmuş, lojistik zincirleri etkilenmiştir.

Bu yasaklar ve kısıtlamalar tüm sektörleri olumsuz etkilediği gibi turizm sektörünü de önemli ölçüde etkilemiştir. Çünkü bu sektörün ana olgusu eğlence, farklı yerler gezip görme, tatil gibi sosyal aktivitelerden oluşmaktadır. Yapılan yasaklardan dolayı birçok yurt içi ve yurt dışı gerek bireysel gerekse tur acenteleri tarafından yapılan rezervasyonlar iptal edilmiştir. Bu da konaklama işletmelerinde çok fazla zarara neden olmuş hatta bazı oteller bu dönemde faaliyet dahi göstermemişlerdir. Turizm sektörü, 2020 yılında yaklaşık 4,5 trilyon ABD doları kayıp yaşamış, yurt içi ziyaretçi harcamaları %45 azalırken, uluslararası ziyaretçi harcamaları %69,4 azalmıştır (World Travel & Tourism Council, 2020).

Covid-19 salgın sürecinin başlangıcından günümüze kadar Covid-19 salgınının turizm sektörüne etkileri yönünde birçok çalışma yapılmıştır. Acar (2020) tarafından yapılan çalışmada salgının turizm sektörü üzerindeki etkileri Dünya Sağlık Örgütünün salgınla ilgili güncel paylaşımlarının doküman analizi yöntemi kullanılarak incelenmesiyle ortaya konulmuştur. Araştırma sonucunda salgının olumsuz etkilerinin uzun süreceği ve bundan dolayı turizm sektörünün de doğrudan olumsuz etkileneceği belirtilmiştir. Bunun için hükümetler ve uzmanlar tarafından belirlenen salgın tedbirlerine uyularak riskin en aza indirgenmesi özellikle de seyahat imkanlarının kolaylaşabilmesi için bu tedbirlere uyulmasının önem arz ettiği vurgulanmıştır.

Karadeniz ve diğerleri (2020) tarafından yapılan çalışmada otel yöneticilerinin salgının turizm sektörü üzerindeki etkileri hakkındaki düşünceleri, süreç içerisinde uyguladıkları stratejiler ve aldıkları önlemler üzerinden salgının etkileri incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda sektörün salgın karşısında hazırlıksız olduğu ve özellikle ekonomik anlamda olumsuz etkileneceği belirtilmiştir. Ayrıca kriz dönemlerinde işletmelerin kısa vadeli planlar yerine uzun vadeli planlar yapmaları gerektiği ve alınan önlemlerin küresel çaplı olması gerektiği belirtilmiştir. Bir diğer husus ise güvenli ülke olma durumudur. Avrupa Birliği'nin 30 Haziran 2020'de ilan ettiği 14 güvenli ülke içinde yer almayan Türkiye'de yaz sezonunun olumsuz etkileneceği ve salgının yabancı turist sayısını da olumsuz etkileyeceği söylenmiştir. İç turizmin dinamik olması amacıyla pazarlama ve fiyatlandırma stratejilerinin uygulanması gerektiği ve oluşan ekonomik kaybın devlet tarafından desteklenmesi gerektiği belirtilmiştir. Doğru ve Koçak (2021) Fethiye bölgesinde yaptıkları çalışmada, önceki yıllara göre turizm potansiyelinin çok düşük seviyelerde olduğunu, taleplerin azaldığını ve ekonomik kayıpların yaşandığını, işletmelerin salgına karşı alınan yasal tedbirlere yeterince uyduklarını, tedbirler konusunda en çok zorlanılan durumun maske kullanımı olduğunu, konaklama işletmelerinin doluluk oranlarının düşük seviyelerde olduğunu ve turistlerin konaklama işletmesindeki kalış sürelerinin azaldığını belirlemişlerdir. Sonuç olarak, konaklama işletmelerinin önceki yıllara göre salgın sürecinde ekonomik bir daralma yaşadıkları tespit edilmiştir.

Aylan (2020) yapmış olduğu çalışmada Covid-19'un turizm sektörünü nasıl etkilediğini turizmin yazılı basınında yer alan haber kaynaklarından inceleyerek salgının sektör üzerindeki etkilerini içerik analizi ile ortaya koymuştur. Sonuç olarak yazılı basında, turizm ile ilgili daha çok pandemi sonrasında Türkiye'de yapılan kanuni düzenlemeler, salgın nedeni ile yaşanan ekonomik kayıplar ve salgın sonrasında turizm sektörünün durumunun ne olacağı ile ilgili tahmine yönelik yapılan haberlerin yoğun olarak bulunduğu belirtilmiştir.

Şanlı C, Erdem ve Unur (2020) yaptıkları çalışmada bireylerin korona virüs salgınına yönelik algılarının, salgına yönelik aldıkları tedbirlerin ve salgına yönelik ilgi düzeylerinin tatil satın alma niyeti üzerine etkilerini incelemişlerdir. Araştırma sonucunda, katılımcıların salgın öncesi tatile çıkma niyeti varken, salgından sonra bu kişilerin tatile çıkma fikirlerinde değişiklik olduğu belirlenmiştir.

Kıvılcım (2020), salgının turizm sektörüne etkilerini Dünya Sağlık Örgütü ve Dünya Turizm Örgütü verilerinden yararlanarak incelemiştir. Araştırma sonucuna göre salgının turizm sektörü üzerinde olumlu ve olumsuz etkileri olduğu, turizm sektörü için yeni bir dönemin başlayacağı, yüksek oranda dijital çağa geçileceği ve bir izolasyon döneminin başlayacağı ortaya konulmuştur. Sağlık turizminde artış olacağı ve daha izole ekolojik turizm çeşitlerinin ortaya çıkacağı belirtilmiştir. Öte yandan işletmelerin bu salgın sürecinde ekonomik kayıplar yaşadığı da ifade edilmiştir.

Hoque ve diğerleri (2020), Covid-19 salgınının Çin'deki turizm endüstrisindeki etkilerini incelemişlerdir. Çalışmada salgının Çin'in turizm sektörünü çok olumsuz etkilediği gösterilmiştir. Dünyada, virüsün kolay bulaşıcılığından dolayı, Çin'e seyahat etme eğiliminde azalma olduğu, Çin'de bulunan insanların ülke dışına seyahat etmelerine izin verilmediği ve bu nedenlerle konaklama endüstrisinin ve havayolu endüstrisinin büyük ölçüde olumsuz etkilendiği belirlenmiştir.

Khalilzadeh (2020) çalışmasında Covid-19 salgınının küresel turizm sektörünün geleceğine olan etkilerini incelemiştir. Çalışmada, Covid-19 salgınının diğer salgınlardan daha fazla olumsuz etkiye sahip olduğu, çoğu havayolu işletmelerinin, otel zincirlerinin, tema parkların ve kumarhanelerin kapanarak çoğu çalışanın geçici süre işsiz kaldığı ortaya konulmuştur. Salgının sona ermesini takip eden birkaç yıl içinde

sektörün toparlanacağı, yapısal ve işlevsel değişimler olacağı, yeni havayolu markalarının ortaya çıkabileceği sonuçları vurgulanmıştır.

Demir, Günaydın ve Demir Ş. (2020) tarafından yürütölen araştırmanın amacı Koronavirüs (Covid-19) salgınının turizm sektörü üzerindeki etkisini ortaya koymak ve sonuçlarını değerlendirmektir. Çalışma turizm alanında havayolu işletmeleri, otel işletmeleri, tur operatörleri ve seyahat acentaları, yat ve tekne işletmeleri, yiyecek-içecek işletmelerinin üst düzey yöneticileri ile gerçekleştirilen nitel bir araştırma olarak gerçekleştirilmiştir.

3. YÖNTEM

Araştırma, Covid-19 salgınının konaklama işletmeleri üzerine etkilerini incelemek amacıyla, Sarıkamış kış turizm merkezinde faaliyet gösteren yıldız sahibi tüm otel işletmeleri dahil edilerek yapılmıştır. Sarıkamış alp disiplini, kuzey disiplini ve tur kayağı açısından uygun alt yapıya sahip, yeni yatırım planlamaları öngörölen, gelişmeye uygun bir kış turizm destinasyonu (Aydın, 2007) olması nedeniyle araştırma bölgesi olarak belirlenmiştir. Araştırmanın yapıldığı bölgede 3 adet 5 yıldızlı, 1 adet 4 yıldızlı ve 7 adet 3 yıldızlı otel bulunmaktadır (Sarıkamış Belediyesi, 2022). Araştırmada verileri toplamak için anket yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada, Al-Mughairi, Bhaskar ve Alazri (2021) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılarak geliştirilmiş, otel yöneticilerine yönelik Covid-19 salgınının konaklama işletmelerine etkisi üzerine hazırlanmış bir anket formu kullanılmıştır. Anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde demografik unsurlar ve işletme detaylarına yer verilmiştir. İkinci bölümde Covid-19 salgınının işletmeler üzerindeki etkilerine yönelik ifadelere yer verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Covid-19 salgınına yönelik önlemler, destekler ve stratejilere yönelik sorulara yer verilmiştir. Bu çalışma, 14 Şubat 2022 tarih ve 58/04 sayı ile Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kararı ile etik olarak onaylanmıştır. Veriler 2022 yılı Şubat ayı içerisinde toplanmıştır. Anket çalışması yüz yüze gerçekleştirilmiş ve 8 otel müdürünün anket formunu cevaplamaları sağlanmıştır. Anket verileri SPSS Statistics 20 programı kullanılarak analiz edilmiştir.

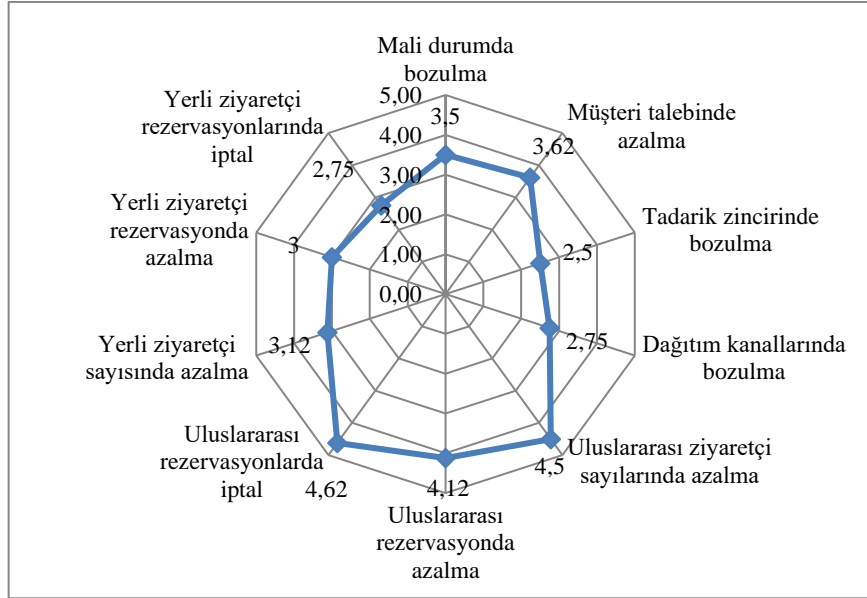
4. BULGULAR

Çalışmanın ilk kısmında tanımlayıcı veriler elde edilmiştir. Tablo 1’de göröldüğü gibi otel yöneticilerinin tamamı erkektir. Yöneticiler %37,5’le en fazla 25-35 yaş grubunda yer almaktadırlar. Yöneticilerin eğitim durumu lise, ön lisans ve lisans grubunda toplanmıştır. Turizm sektöründe çalışma süresi %37,5’le en fazla 16 yıl ve daha fazla olarak belirlenmiştir. Yöneticilerin %62,5’i 1-5 yıl arası yöneticilik pozisyonunda görev yapmaktadır. İşletme türleri açısından baktığımızda çalışmaya konu olan işletmelerin %50’si 3 yıldızlı otellerden oluşmaktadır.

Tablo 1. Tanımlayıcı Veriler

Cinsiyet	%	Yaş	%
Kadın	-	25-35 yaş	37,5
Erkek	100	36-45 yaş	50
		46-65 yaş	12,5
Eğitim	%	Sektörde çalışma süresi	%
Lise	37,5	1-5 yıl	12,5
Ön lisans	25	6-10 yıl	25
Lisans	37,5	11-15 yıl	25
		16 yıl ve daha fazla	37,5
Yönetici pozisyonunda çalışma süresi	%	İşletme türü	%
1-5 yıl	62,5	3 yıldızlı otel	50
6-10 yıl	12,5	4 yıldızlı otel	12,5
11-15 yıl	12,5	5 yıldızlı otel	37,5
16 yıl ve daha fazla	12,5		

Çalışmanın ikinci kısmında, beşli likert ölçeği kullanılmış (1- Kesinlikle katılmıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum) Covid-19 salgınının etkilerine yönelik konaklama işletmelerinin yöneticilerinin değerlendirmeleri ortaya konulmuştur. Şekil 1’de göröldüğü gibi Covid-19 salgını konaklama işletmelerini çeşitli boyutlarda etkilemiştir. Özellikle uluslararası müşteriler açısından olumsuz etkileri oldukça yüksek görölmektedir. Uluslararası rezervasyonlarda iptaller (4,62), uluslararası rezervasyonlarda azalma (4,12) uluslararası ziyaretçi sayılarında azalma (4,5) olduğu yöneticiler tarafından belirtilmiştir. Bunun dışında işletmelerin mali durumlarında bozulma (3,5) ve genel olarak müşteri talebinde azalmalar (3,62) olduğu görölmektedir.

Şekil 1. Covid-19 Salgını Konaklama İşletmelerine Etkileri

Çalışmanın üçüncü kısmında konaklama işletmelerinin Covid-19 salgını döneminde aldıkları önlemler, ihtiyaç duydukları destekler ve ileriye yönelik stratejileri belirlenmeye çalışılmıştır. Tablo 2’de görüldüğü gibi özellikle işletmelerin %75 gibi büyük bir yüzdesi personelleri geçici olarak işten çıkardığını belirtmiştir. Ayrıca devlet mali desteğine başvurma ve fiyat listelerinde değişiklik yapılması gibi uygulamalar da yüksek oranda başvurulan önlemler arasındadır.

Tablo 2. Covid-19 Salgınında Konaklama İşletmelerinin Aldığı Önlemler

Önlemler	%
Personeli kalıcı olarak işten çıkarma	50
Personeli geçici olarak işten çıkarma	75
Kendi ücretinizde azaltma	37,5
Personel ücretinde azaltma	37,5
Ödemeleri askıya alma / durdurma	25
Devlet mali desteği için başvurma	62,5
Fiyat listelerinde değişiklik yapılması	62,5
Herhangi bir önlem uygulanmadı	12,5

Covid-19 salgınında işletmelerin ihtiyaç duydukları destek türlerine baktığımızda, Tablo 3’de görüldüğü gibi özellikle tanıtım desteği (%87,5), nakit hibe desteği (%62,5), yasal destek (%62,5) ve alternatif satış kanallarına erişim desteği (%62,5) için sunulan destekler ön plana çıkmaktadır.

Tablo 3. Covid-19 Salgınında İşletmelerin İhtiyaç Duyduğu Destek Türleri

Destek türü	%
Finansal kredi	37,5
Nakit hibe	62,5
Vergi, kira, gider ve borcun ertelenmesi	50
Teknik yardım	37,5
Pazar/alternatif satış kanallarına erişim	62,5
Yasal destek	62,5
Tanıtım desteği	87,5

Son kısımda, Covid-19 salgını sonrası ileriye dönük planlar ve stratejilerle ilgili açık uçlu sorunun sonuçlarının değerlendirilmesi sonrası, çalışmaya katılan işletmelerin %100’nün sistematik bir yaklaşımı ve çalışmalarının olmadığı görülmüştür.

4. SONUÇ

Bu çalışma ile Covid-19 salgınının turizm sektöründe etkileri ile ilgili literatüre katkı sağlamak amaçlanmıştır. Çalışmada küçük bir kış turizmi bölgesi olan Sarıkamış’ta faaliyet gösteren konaklama işletmeleri incelenmiştir. Uygulanan anket sonuçlarının analiz edilmesi ile Covid-19 salgınının bölgedeki konaklama işletmeleri üzerindeki etkileri ortaya konulmuştur. Uluslararası müşteriler açısından olumsuz etkileri oldukça yüksek bulunmuştur. Çalışmada uluslararası rezervasyonlarda iptaller, uluslararası ziyaretçi sayılarında ve rezervasyonlarda azalmalar olduğu belirlenmiştir. Bunun dışında işletmelerin mali durumlarında bozulma ve genel olarak müşteri talebinde azalmalar olduğu görülmektedir. Konaklama

işletmelerinin salgın dönemini atlatmak için aldıkları önlemlerde personellerin işten çıkarılması n sırada gelmektedir. Ayrıca devlet desteklerinden yararlanılmış ve fiyat listelerinde değişikliklere gidilmiştir. Salgın döneminde büyük oranda tanıtım desteğine, nakit hibe desteğine, pazar kanallarına erişim desteğine ve yasal desteğe ihtiyaç duyulmuştur.

Çalışmanın son kısmında işletmelerin salgının tekrarlaması durumunda ileriye yönelik stratejileri belirlenmeye çalışılmıştır. İşletmelerin tamamının geleceğe yönelik oluşturduğu bir stratejisi mevcut değildir. İşletmelerin strateji belirlemeleri kriz dönemlerinde işletmelere yön vermektedir. Bu bağlamda ele alındığında stratejisi olmayan işletmeler veya stratejisini belirlemeyen işletmeler gelecek için kendilerinden emin olamayacak ve başarısızlıkla karşılaşılabileceklerdir (zer, 2015).

Bu çalışmanın bazı kısıtlamaları söz konusudur. Özellikle Covid-19 salgınının kış turizm sektöründe konaklama işletmeleri üzerine etkilerinin incelendiği bu çalışmada sadece tek bir destinasyon dikkate alınmıştır. Gelecekte yapılan alışmalar Türkiye genelinde yapılarak etkilerin daha geniş ölçülmesi söz konusu olabilir.

TEŐEKKÜR

Bu araştırma, hiçbir kamu, ticari veya kar amacı gütmeyen kurum ya da kuruluştan herhangi bir finansman desteği almamıştır.

MENFAAT UYUŐMAZLIęI

Yazarların, herhangi bir kurum ya da kuruluş ile finansal çıkarı eren bir ilişkisi ya da katılımı (hibe; eğitim bursları; konuşmacı bürolarına katılım; üyelik, istihdam, danışmanlıklar, hisse senedi sahipliği veya diğer öz zkaynak payları; ve uzman tanıklığı veya patent lisans düzenlemeleri); bu çalışmada tartışılan konu veya materyallerle ilgili mali olmayan çıkarları (kişisel veya mesleki ilişkiler, bağlantılar, kanaatler veya inançlar gibi) bulunmamaktadır.

YAZARLARIN KATKILARI

B.B.: Kavramsallaştırma, Yöntem, Yazma - gözden geçirme ve düzenleme, Analiz ve yorumlama, Nihai onayın verilmesi.; İ.A.: Yazma - orijinal taslak hazırlama, Veri Toplama, Yazın taraması.

ETİK BEYAN

Bu alışma, 14 Şubat 2022 tarih ve 58/04 sayı ile Atatürk Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Kararı ile etik olarak onaylanmıştır.

KAYNAKÇA

- Acar, Y. (2020). Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını Ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi, *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, (4)1, 7-21.
- Adığznel, M. (2020). Covid-19 Pandemisinin Türkiye Ekonomisine Etkilerinin Makroekonomik Analizi, *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Covid-19 Sosyal Bilimler zel Sayısı (37)*, 191-221.
- Al-Mughairi, H. M., Bhaskar, P. & Alazri, A. k. (2021). The Economic and Social İmpact of COVID-19 on Tourism and Hospitality Industry: A Case Study From Oman, *Wiley*, e2786. 1-11.
- Aydın, A. D. (2007). Sarıkamış'ın Kış Sporları Turizmi Potansiyeli. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (6), 203-209.
- Aylan, S. (2020). Covid-19 Pandemisinin Turizm Sektörüne Etkisi: Turizm Yazılı Basımında ıkan Haberlere Yönelik Nitel Bir Araştırma, *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 3(2), 164-177.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı (2020). *Turizm İstatistikleri Genel Değerlendirme 2020 Kültür ve Turizm Bakanlığı*. Retrieved from <https://yigm.ktb.gov.tr/Eklenti/81939,3103turizmistatistikleri2020-4pdf.pdf?0>
- Demir, M., Günaydın, Y., & Demir, Ő. Ő. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Türkiye' de Turizm zerindeki nclleri, Etkileri Ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi, *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 80-107.
- Doğru, E. & Koçak, E. (2021). Covid-19 Salgınının Konaklama İşletmelerine Etkisi (Fethiye rneği), *Doğu Coğrafya Dergisi*, 26 (45), 107-124.
- Goodwin, H. (2020). *Latest Developments in Responsible Tourism, Responsible Tourism Partnership*, Retrieved from <https://responsibletourismpartnership.org/latest-developments-in-responsible-tourism-04-2020/>
- Hoque, A., Shikha, F. A., Hasanat, M. W., Arif, I. & Abdul Hamid, A. B. (2020). The Effect Of Coronavirus (Covid-19) in The Tourism Industry in China, *Asian Journal of Multidisciplinary Studies*, 3(1), 52-58.
- Karadeniz, E., Beyaz, F. S., nlbulduk, S. N. & Kayhan, E. (2020). Covid-19 Salgınının Turizm Sektörüne Etkilerinin Ve Uygulanan Stratejilerin Değerlendirilmesi: Otel Yöneticileri zerinde Bir Araştırma, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 3116-3136.
- Khalilzadeh, J. (2020). The Future Of The Global Tourism System Post Covid-19. *ECU School Of Hospitality Leadership*.

- Kıvılcım, B. (2020). Covid-19 (Yeni Koronavirüs) Salgının Turizm Sektörüne Muhtemel Etkileri, *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1), 17-27.
- Mood's. (2020, Nisan 23). *Moody's Global COVID-19 impact heatmap, A Journal of the Plague Year*, Retrieved from <https://covid-19archive.org/s/archive/item/12980>
- Özer, M. (2015). İşletmelerde Stratejinin Önemi Üzerine Değerlendirmeler, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi* (14), 69-84.
- Sarıkamış Belediyesi. (2022). *Sarıkamış Belediyesi*. Retrieved from <http://www.sarikamis.bel.tr/konaklama>
- Sharpley, R. (2000). The Influence of the Accommodation Sector on Tourism Development: Lessons from Cyprus, *International Journal of Hospitality Management*, 19(3), 275-293.
- Şanlı, S. C., Erdem, A. & Unur, K. (2020). Koronavirüs salgınının tatile çıkma niyeti üzerine etkisi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 1671-1688.
- T.C. Sağlık Bakanlığı. (2022). *Covid-19 Nedir?* Retrieved from <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66300/covid-19-nedir-.html>
- Türk, A., Bingül, B. A. & Ak, R. (2020). Tarihsel Süreçte Yaşanan Pandemilerin Ekonomik ve Sosyal Etkileri, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 19 (Covid-19 Special Issues), 612-632.
- WHO (2022). *Coronavirus, World Health Organization* Retrieved from https://www.who.int/health-topics/coronavirus#tab=tab_1
- World Travel & Tourism Council. (2020). *Travel & Tourism Economic Impact*, Retrieved from <https://wtcc.org/Research/Economic-Impact>

EXTENSIVE SUMMARY

Introduction

Epidemics continue to affect the whole world, existing since the history of humanity and emerging in different ways in the process. Up to now, epidemics affecting the world and causing mass deaths have had important economic and social effects. After these epidemics, a decrease in labor supply, low income, decrease in savings and decreases in investments were observed (Türk, Bingül, & Ak, 2020). Finally, at the end of 2019, the new coronavirus-2019 (Covid-19), which caused respiratory disease in Wuhan, China, turned into a pandemic in a very short time and affected the whole world. Especially in our globalizing world, the effects of the Covid-19 epidemic have been felt more and most of the sectors have been negatively affected. The tourism sector is one of the sectors affected by the Covid-19 epidemic. Since the emergence of Covid-19, the mobility restrictions imposed have been unprecedented on a local, regional and global scale. The closure of many communities and the imposition of massive restrictions on border crossings have almost completely wiped out the tourism economy in the world (Goodwin, 2020). In Turkey, a 65.1% decrease in tourism revenues and a 54.9% decrease in accommodation compared to the previous year were recorded in 2020 (T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı, 2020). The negative impact of the Covid-19 epidemic on the tourism sector and hospitality businesses is clearly seen, but the degree of impact and areas of influence are the subject of researchs.

Method

The research was carried out by including all hospitality businesses operating in Sarıkamış winter tourism center in order to examine the effects of the Covid-19 epidemic on hospitality businesses. There are 8 hotels serving in this area in the region where the research was conducted. Questionnaire method, which is one of the quantitative research techniques, was used in the research. In the study, a questionnaire form prepared for hotel managers on the impact of the Covid-19 outbreak on hospitality businesses was used (Al-Mughairi, Bhaskar, & Alazri, 2021). The questionnaire form consists of three parts. In the first part, demographic factors and business details are given. In the second part, statements about the effects of the Covid-19 outbreak on businesses are given. In the third part, questions about measures, supports and strategies for the Covid-19 epidemic were included. Data were collected in February 2022. The survey was conducted face-to-face, and it was ensured that all of the managers answered the questionnaire. Survey data were analyzed using the SPSS Statistics 20 program.

Finding

According to descriptive data, managers are mostly in the 25-35 age group with 37.5%. The educational status of the administrators was gathered in high school, associate degree and undergraduate groups. Working time in the tourism sector was determined as 37.5% and a maximum of 16 years or more. 62.5% of the managers work in a managerial position between 1-5 years. When we look at the types of businesses, 37.5% of the businesses that are the subject of the study consist of Three-star Hotels. In the second part of the study, the evaluations of the managers of the hospitality businesses regarding the effects of the Covid-19 epidemic were presented. The Covid-19 outbreak has affected hospitality businesses in various dimensions. Especially for international customers, the negative effects are seen to be quite high. Apart from this, it is seen that there is a deterioration in the financial conditions of the enterprises and a decrease in customer demand in general. In the third part of the study, the measures taken by the hospitality businesses during the Covid-19 epidemic, the support they need and their future strategies were tried to be determined. A large percentage of businesses, such as 75%, stated that they laid off staff temporarily. In addition, applications such as applying for government financial support and making changes in price lists are among the measures used at a high rate. When we look at the types of support that businesses need in the Covid-19 outbreak, we especially see promotional support (87.5%), cash grant support (62.5%), legal support (62.5%) and access support to alternative sales channels (62.5%). In the last part, after the evaluation of the results of the open-ended question about forward-looking plans and strategies after the Covid-19 epidemic, it was seen that the enterprises did not have a systematic approach and studies.

Conclusion

With this study, it is aimed to contribute to the literature on the effects of the Covid-19 epidemic in the tourism sector. In the study, hospitality businesses operating in Sarıkamış, a small winter tourism region, were examined. By analyzing the results of the survey, the effects of the Covid-19 epidemic on the hospitality businesses in the region were revealed. The negative effects for international customers were found to be quite high. Cancellations in international reservations, reductions in the number of international visitors and reservations were determined at high rates. Apart from this, it is seen that there is a deterioration in the financial situation of the enterprises and a decrease in customer demand in general. Dismissal of personnel is at the forefront of the measures taken by hospitality enterprises to overcome the epidemic period. In addition, state supports were used and changes were made in the price lists. Promotional support, cash grant support, access to market channels and legal support were needed to a

large extent during the epidemic period. In the last part of the study, it was tried to determine the future strategies of the enterprises in case of recurrence of the epidemic. Not all businesses have a clear strategy. The strategy determination of the enterprises gives direction to the enterprises in times of crisis. In this context, businesses that do not have a strategy or that do not determine their strategy will not be sure of themselves for the future and may face failure (Özer, 2015).